

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 6 lipca 2018 r.

Pozycja 115

POSTANOWIENIE z dnia 6 czerwca 2017 r.* Sygn. akt Ts 8/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.G. w sprawie zgodności:

- 1) art. 25 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887, ze zm.) z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 25a ust. 1 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887, ze zm.) z art. 2 i art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej złożonej do Trybunału Konstytucyjnego 12 stycznia 2017 r. (data nadania) M.G. (dalej: skarżący) wniósł o stwierdzenie, że art. 25 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887, ze zm.; dalej: ustawa emerytalna) w zakresie, w jakim „dopuszcza, przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 tej ustawy, dla osoby, która miała wcześniej ustalone prawo do emerytury częściowej, obniżenie kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne i kapitału początkowego wyliczonych na potrzeby określenia wysokości emerytury częściowej” jest niezgodny z art. 2 Konstytucji, a także, że art. 25a ust. 1 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim „wyłącza, przy ustalaniu wysokości emerytury w miesiącu przeprowadzania waloryzacji rocznej składek na ubezpieczenie emerytalne zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego, kwartalną waloryzację tych składek za okres od dnia 1 stycznia roku, w którym przeprowadza się waloryzację roczną do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc wypłaty emerytury” jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji.

* Postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 4 lipca 2018 r. sprostowano oczywistą omyłkę pisarską.

We wniosku z 19 lutego 2014 r. skarżący zażądał od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. (dalej: ZUS w T., organ emerytalny) ustalenia prawa do emerytury częściowej. W decyzji z 12 marca 2014 r. ZUS w T. przyznał skarżącemu emeryturę częściową od 1 lutego 2014 r. Z kolei w decyzji z 23 czerwca 2014 r. organ emerytalny, po rozpoznaniu wniosku skarżącego z 11 czerwca 2014 r., przyznał mu emeryturę od 1 czerwca 2014 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. W decyzji tej wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Podstawa obliczenia emerytury podlega pomniejszeniu o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Wyrokiem z 14 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w T. – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie skarżącego od decyzji ZUS w T. z 23 czerwca 2014 r. Z kolei wyrokiem z 12 września 2016 r. Sąd Apelacyjny – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. oddalił apelację.

Skarżący twierdzi, że zakwestionowany w skardze art. 25 ust. 1a ustawy emerytalnej narusza zasadę praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji), gdyż „pozwala na pozbawienie osób, którym została przyznana emerytura częściowa, nabytego przez nich prawa do kapitału składkowego i początkowego (ustalonego na potrzeby obliczenia tego świadczenia) – i to nie tylko w wymiarze prawnym, ale i praktycznym”. Sprawa, w związku z którą skarżący wystąpił do Trybunału dowodzi tego, że „przy zamianie emerytury częściowej na emeryturę, o której mowa w art. 24 ustawy emerytalnej, dochodzi do nieuzasadnionego zaniżenia podstawy obliczenia tej drugiej”. Skarżący podkreślił przy tym, że ograniczenie praw nabytych nie jest „w żaden sposób rekompensowane ubezpieczonemu. Ustawa emerytalna nie przewiduje bowiem żadnego mechanizmu, który pozwalałby dostosować zawyżoną wysokość pobranych emerytur częściowych (zawyżonych potrąceń) do niższej podstawy wyliczenia emerytury pełnej. Innymi słowy, ustawodawca, ograniczając prawa nabyte, nie wprowadził za nie rekompensaty. Z kolei art. 25a ust. 1 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej narusza zasady: równości, niedyskryminacji (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji), a także demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), ponieważ „zarówno w aspekcie prawnym, jak i czysto praktycznym różnicuje (...) sytuację ubezpieczonych charakteryzujących się tą samą cechą istotną”. Jak wynika ze stanu faktycznego sprawy, w związku z którą została wniesiona skarga, „osoby przechodzące na emeryturę w drugim kwartale roku są (...) traktowane różnie, w zależności od miesiąca złożenia wniosku o wypłatę emerytury. W przypadku osób, które złożą taki wniosek w miesiącu kwietniu i maju zostanie zastosowana waloryzacja kwartalna ich składek, zaś w przypadku osób, które złożą taki wniosek w miesiącu czerwcu taka waloryzacja będzie wyłączona. Taka praktyka waloryzacyjna prowadzi do niedopuszczalnego zróżnicowania sposobu ustalenia wysokości emerytury w trakcie drugiego kwartału (ustalenia wysokości emerytury w kwietniu i maju przy waloryzacji kwartalnej, a w czerwcu przy waloryzacji rocznej), co niewątpliwie narusza zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmio-

tem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji skargę konstytucyjną może wnieść „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone”. Oznacza to, że warunkiem złożenia skargi jest nie każde naruszenie Konstytucji, ale tylko takie, które dotyczy wyrażonych w niej norm regulujących wolności lub prawa człowieka i obywatela. Z tego względu, w skardze konstytucyjnej trzeba wskazać konkretną osobę, której wolności lub prawa naruszono, przedstawić oznaczone (poręczone, zapewnione, gwarantowane, chronione) w Konstytucji wolności lub prawa, które naruszono, oraz określić sposób tego naruszenia (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK).

3. W sprawie będącej przedmiotem wstępnego rozpoznania skarżący żąda zbadania zgodności zakwestionowanych przepisów z art. 2 i art. 32 Konstytucji.

3.1. Trybunał o charakterze norm określonych w art. 2 i art. 32 Konstytucji wypowiadał się wielokrotnie, w tym najpełniej w postanowieniach z 12 grudnia 2000 r. i 23 stycznia 2002 r. (Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 59 i 60) oraz 24 października 2001 r. (SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225).

3.2. W sprawie o sygn. Ts 105/00 Trybunał, zbadawszy dopuszczalność dochodzenia w trybie skargi ochrony zasad określonych w art. 2 Konstytucji, wskazał przede wszystkim na konieczność precyzyjnego określenia wolności lub prawa podmiotowego, wyinterpretowanych z przepisu, którego naruszenie ma uzasadnić legitymację do wniesienia skargi konstytucyjnej. Trybunał podkreślił przy tym, że chodzi tu o prawa lub wolności przyjmujące normatywną postać praw podmiotowych. To znaczy o prawa, których adresatem jest obywatel (lub inny podmiot prawa), które kształtują jego sytuację prawną i dają mu możliwość wyboru zachowania się, tj. spełnienia lub niespełnienia normy prawnej. Podstawą do wniesienia skargi nie jest powołanie się przez skarżącego na naruszenie norm prawnych wynikających z art. 2 Konstytucji. Ze względu na swój przedmiotowy charakter są one bowiem adresowane przede wszystkim do ustawodawcy i wyznaczają sposób unormowania poszczególnych dziedzin życia publicznego. Odwołanie się do zasady ochrony praw słusznie nabytych może mieć znaczenie tylko wtedy, gdy skarżący wskaże równocześnie wolność lub prawo podmiotowe, które mają swoje źródło w przepisie Konstytucji i zostały ograniczone na skutek naruszenia powyższej zasady (zob. także postanowienia TK z 19 grudnia 2001 r., SK 8/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 272 oraz 26 czerwca 2002 r., SK 1/02, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 53).

3.3. Natomiast w sprawie o sygn. SK 10/01 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że: „art. 32 Konstytucji wyraża przede wszystkim zasadę ogólną, i dlatego winien być w pierwszej kolejności odnoszony do konkretnych przepisów Konstytucji, nawet jeżeli konstytucyjna regulacja danego prawa jest niepełna i wymaga konkretyzacji ustawowej. W takim zakresie wyznacza on także konstytucyjne prawo do równego traktowania. Mamy tu do czynienia z sytuacją »współstosowania« dwóch przepisów Konstytucji, a więc nie tylko z prawem do równego traktowania, ale ze skonkretyzowanym prawem do równej realizacji określonych wolności i praw konstytucyjnych. W skardze konstytucyjnej należy powołać oba przepisy Konstytucji, dopiero one wyznaczają bowiem konstytucyjny status jednostki, który przez regulację ustawową lub podustawową został naruszony. Natomiast gdy chodzi o uprawnienia określone w innych niż Konstytucja aktach normatywnych – jeśli treść konkretnego prawa

ustala się wyłącznie na ich podstawie – art. 32 Konstytucji stanowi zasadę systemu prawa, a nie wolność lub prawo o charakterze konstytucyjnym”.

3.4. Wskazane postanowienia (SK 10/01 i Ts 105/00) są orzeczeniami pełnego składu Trybunału. Zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e uotp TK wyrażają one pogląd prawny, którym są związane pozostałe składy orzekające, kształtują zatem orzecznictwo Trybunału w sprawach zainicjowanych wniesieniem skargi konstytucyjnej. (zob. postanowienia TK z: 28 sierpnia 2002 r., Ts 57/02, OTK ZU nr 4/B/2002, poz. 285; 20 lipca 2004 r., Ts 62/04, OTK ZU nr 5/B/2004, poz. 301; 27 czerwca 2007 r., Ts 80/07, OTK ZU nr 5/B/2007, poz. 250).

3.5. Skarżący zarzucił niezgodność art. 25 ust 1a ustawy emerytalnej wyłącznie z art. 2 Konstytucji, a także niezgodność art. 25a ust. 1 w związku z art. 25 ust. 1 tylko z art. 2 i art. 32 ustawy zasadniczej. Trybunał stwierdza zatem, że nie wskazał on naruszonych praw, a w konsekwencji nie określił sposobu ich naruszenia.

Analizowana skarga nie spełnia zatem warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, doprecyzowanego w art. art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, a w konsekwencji wydanie merytorycznego orzeczenia jest niedopuszczalne.

Wskazana okoliczność – jest zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.